

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. sive poštarški trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobšena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Izbori za sabor

napokon su razpisani. Na 28. listopada biraju građovi; na 31. veleposjednici; na 26. vanjske občine. U dobi obćeg izbornog prava eto ova naša zemlja bira po sredovječnom izbornom redu.

Drugačije nije bilo ni očekivati. Valjalo je uzdržati dosta tih mjesta za neke, koji za drugo nisu sposobni, nego da im preko zastupničkog čina bude osigurano življenje; valjalo je očuvati dosta tih veličina, kojima je postao više običaj i zanat da rade za narod po komandi; valjalo je barem donekle spasiti brod, koji se već topi, i za to je uzdržan stari izborni red.

Većina Zemaljskog Odbora imala se za sve to brigati, pa je ona svoju zadaću vjerno i izvršila, kad je i onu svoju manjkavu osnovu prošledila vladi tek onda, kad se imalo matematičku sjegurnost, da je nemoguće provesti je za ove saborske izbore. Ali vanjšina je spašena. Sabor je osnovu glasovao, Zemaljski Odbor ju je izradio i vladi prosledio, dakle krivnja je radi ovih i ovakvih izbora na svakomu, osim na zastupnicima, koji su ipak učinili sve, što se dalo da bude zabačena stara osnova, a nova primljena. Tako će se reći, a premućat će se, da se je sa proslijedenim osnovu otežalo tako, da vlada, i kad bi bila htjela, nije mogla istu riešiti.

Što se klapalo o sazivn sabora poslie utnuća zastupničkih mandata, bila je samo igra, da se nenpućene uspava; a bolje da se nije konačno odigrala, jer bi se tim bilo dalo vladi jako pogibeljno sredstvo, po kojemu bi ona bila ovlaštena uzdržati zastupnike u svojoj službi preko po zakonu utanaćenog doba. Htjeli smo proti onim glasinama odmah ustati, ali smo se za čas bili sustegli, jer ima ih, koji bi nam to bili upisali u drugotne svrhe.

Razpisanjem izbora vlada je udovoljila propisima zakona, a krivit je Zemaljski Odbor, što je to učinjeno po starom izbornom redu.

Misle neki, da će tako obavštiti barem za koje vrijeme promjenu, koja se obćenito traži. Oni će krojiti osnovu, slati ih vladi na prekrajanje i dok se složte proći će dosta vremena. Obnoviti će se slučaj sa jezičnim pitanjem. Imat ćemo dvie osnovu, radi kojih će se naša javnost moći u velike zanimati: osnovu jezika i osnovu izbornog reda. Dvie osnovu, koje zastupnici hoće da se rieše po pravu, a vlada ne će nego po svom čefu. Dakle udri po vladi i službi vladi, kako je već običaj u Dalmaciji, a sve onako — da se vlah ne dosješi.

Nego mi mislimo, da su sve igre već doigrane, pa da će poslie ovih izbora biti kroz kratko vrijeme razpisani drugi, jer zastupnicima, koji izjadu iz ovih izbora mora biti prva zadaća promieniti izborni red. Barem tu zadaću imat će zastupnici stranke prava, u koliko ovog puta budu izabrani. Kažemo u koliko, jer ovog puta stranka prava ne računa na broj, dosta joj je i manje nego mnogi misle.

„Narodni List“ je nekidan predbacio stranci prava, da se organizirala svrhom da dobije puno mandata. Mi smo pustili da „Narodni List“ ostane bez odgovora, jer mu i na dosta drugoga nismo odgovorili. Nu sada, kad su izbori tu, možemo uvjeriti „Narodni List“, da stranci prava nije baš puno stalo do ovih i ovakvih izbora, a još manje do puno mandata, kako je on to izvolio kazati. Stranka prava će pustiti da bude više od jednog imenovanog zastupnikom, koji dojućeg puta ne će biti. Prava bitka za stranku prava bit će tek u izravnom i obćem pravu glasovanju, a sada će biti samo čarčkanja, toliko da se predstraže razpored i dojavje gdje treba udriti sa svom snagom kad do bitke dojde.

Onoliko zastupnika koliko treba da se sabor i zemaljski odbor prisile na promjenu današnjeg izbornog reda, stranka prava će već imati, a za drugo ovog časa njom ne može biti silo. Nu uza sve to, ljudi utvare“ mogli bi se prevariti oko misle, da će i uslied samog čarčkanja stranke prava; njihova imenovanja slediti onako kako su se naučili. Ne, to će ići malo teže, jer i u čarčkanju može doći do oštrog kreševa.

Stranka prava je već prilično pripravna i ako nije još uređjena svukud kako je trebalo da već to bude. Nego bit će da su se mnogi zanašali na glasine, koje smo u početku spomenuli, bit će da su mnogi i propustili uredbu radi poznate mane odgadjanja. Tomu svemu valja doskočiti, jer se više odgadati ne može. Uredba stranke prava zahtjeva, da u svim stvarima stranke odlučivaju pristaše preko svojih odaslanika, dakle sada, kad su izbori razpisani, valja da se ti odaslanici okupe čim prije na vječanje i da odluču o držanju stranke u ovim izborima. Za sve to valja da je stranka svukud po Dalmaciji uređjena, pak gdje to nije do sada bilo učinjeno, neka se učini, jer mislimo, da će svršetkom ovog mjeseca trebati da se odaslanici sastanu na vječanje.

Dok ovo vječanje ne bude držano i dok prihvaćeni zaključci ne budu javljeni, pristaše stranke ne bi trebalo da se upuštaju u nikakva dogovaranja sa pripadnicima drugih kojih stranka. Neka u tom pogledu služi svim pravšima za načelo, od kojega ne mogu odstupiti, da su zaključci ciele stranke obvezatni i da što stranka odluču, da je to mjerodavno. Onda treba još držati na umu, što smo već spomenuli, da stranci prava ne smije biti toliko stalo do ovih izbora koliko do priprave naroda na složan i odlučan rad. U tu svrhu treba da se uređujemo, a ne radi mandata predstojećih izbora.

Dobro uređenoj stranci lako je doći do posvemašnje pobjede, do gospodujućeg, odlučujućeg položaja. Za to ne treba nego uztrajnog rada, uztrpljivosti i dosljednosti u provadjanju pravaških načela.

Mi dakle preporučamo rad, ustprpljivost, dosljednost, a kad ta svojstva postanu svojim svih pravaških mjestnih organizacija, lako je za sve ostalo.

I prigodm ovih izbora spomenuta svojstva valja da budu naša, pak će izborni izpadak odgovarati svrsi, za koju je stranci prava raditi. Između ostalih, stranci prava je jedna od najvećih zadaća učiniti, da u našoj pokrajini prestanu stare izborne igre i mešetarenja, te nastojati, da želja i volja naroda dodje do izražaja. Toj svrsi treba da kao stranka budemo znali odgovoriti, te da i druge prisilimo da se želji i volji naroda pokoravaju.

Šibenik, 26. kolovoza.

„Veleit“ kao da je sladokusac. On kao da ne voli „čorbine čorbe čorbu“, a ipak požudnom okom gleda na sjednicu pripravljenu od Dra. P. Čingrije i reklo bi se misli, te će to biti najsladja poslastica. Mi mu želimo dobar tek, samo opažamo, da je to jelo pripravljeno od raznih stvari, pa čak i posve pokvarenih uslied velikog prokuhavanja i proćedjivanja. To se jelo, valjda po deseti put, pripravilo onako u ljutitosti, u žurbi, preko volje, jer treba ipak da domaćina pruži štogod gostima, koji već dugo na gostibu čekaju.

Pri toj gostbi nami je zamjerna ustprpljivost pozvanika, koji sve to vide i znaju, a ipak ustprpljivo čekaju, da se okuse jela, koje se toliko puta prokuhavalu i tako je pokvareno, da već skoro smrdi. Spadat će ta jestbina valjda u red one divljačine, koja što više zadaje, to je nekima draža.

Na takovom apeliću čestitamo. Jestu jednu jestbinu naprijebe pod svojim i tudjim imenom, onda istu kompromisovati, pak je prekuhavati u fuziju klubova, a poslie opet u novu stranku, onda ju uskakavanjem i izkakavanjem pak preskakavanjem premješavati iz novog u stari kurs, i radikalizma i oportunitizma u vladine zaštite i usluge, te najposlie doći, ondi je sve to kusati pod imenom utvare . . . e, pači je to u istinu čorbine čorbe čorba, koja nije nego da se prolje.

U tomu „Veleit“ ima pravu. Ali i mi kad, se čudimo, što se može naći ljudi, koji mogu i se takovu čorbu skrati. Mi mislimo da pri tom skrkanju valja dobro začepiti nos.

Nego ipak ne možemo protumačiti, zašto oni pri tom skrkanju pokazuju više uztrajnosti nego su pokazali stranačke dosljednosti kad su stranku prava u Dalmaciji htjeli uništiti.

Ovo bi nam mogao raztumačiti i „Narodni List“ kad neće „Veleit“, jer on barem otvoreno poručuje, da će iz čorbe čorbine čorbe izaci stranka preporodjena.

Prvi slet i prva javna vježba „Hrvatske Sokolske Krešimirove župe“.

Šibenik, 24. kolovoza.

Neda se porēci: „Hrvatski Sokol“ ljubimac je našega puka. To se bjelodano vidilo u nedjelju. Taj dan ciele je Šibenik uživao, bio uznesen za „Hrvatskim Sokolom“. Cio dan bio je dan sokolske slave.

I uvijek tako, kad se god pojavi Sokol u javnosti, kad crvena njegova košulja o suncu odrazuje svud okolo plamen života i vrelog hrvatskog čuvstva, uvijek je to čas, dan hrvatskog slavlja i veselja. Nema ustanove, nema društva, s kojom se narodno srce tako uzko sprelo, kao što sa Sokolom.

Prošla nedjelja bila je novim sjajnim svjedokom te istine. „Hrvatska Sokolska Krešimirova župa“ obdržavala je taj dan u Šibeniku najavljeni svoj prvi skupni slet i prvu javnu vježbu na Poljani. Sve skupa uspjelo je kò što mora da uspije svaka sokolska slava, u kojoj sudjeluje uvijek srce i duša hrvatskoga puka. Dan 23. kolovoza 1908. ostaje upisan zlatnim slovima u povjesti hrvatskog sokolstva u Dalmaciji.

U jutro na 7 sati šibenski „Sokol“ već se dupio u svojim društvenim prostorijama na doček braći iz „Krešimirove Sokolske župe“. Okolo osme krenula mu četa pod barjakom predvodien „Šibenskom Glazbom“ u susret drniškom „Sokolu“, s kojim se sastade na „Gradji“. Izmienjeni su bratski pozdravi, a onda se skupno vratili šibenski i drniški „Sokol“ u grad, da skupno podju na priček župskim sokolima primorskim t. j. onima iz Betine, Murtera, Tiesnoga i Vodica. Nadioše ih već svrstane pod biskupskom palaćom pod svojim barjacima, a do mala pridružu im se i prvi seoski „Sokol“ mandalinski. Nakon kratka odmora i izmienjenih srdačnih pozdrava krenula je ciele sokolska povorka sa podmladkom šibenskog i vodičkog „Sokola“ preko grada i Poljane do Sokolane. Krasna je bila ta kršna povorka sastojēća od preko tri stotine što sokola što sokolika. Pozdravljena od građanstva stigla je okolo devete u Sokolanu, gdje stajēina šibenskog „Sokola“ pozdravi pridružu braću srdaćnom dobrodošlicom u ime grada Šibenika i u ime šibenskog „Hrvatskog Sokola“. Na to se Sokoli razidoše, a po dva člana od svake pojedine uprave sokolskih društava spadajućih župi sastadoše se za tim u sjednicu za konstituiranje „Hrvatske Sokolske Krešimirove župe“ i za određenje njezine uprave.

Na toj sjednici sve je teklo u bratskom skladu i sporazumu, te je za „Hrvatsku Sokolsku Krešimirovu župu“ određena jednoglasno ova uprava: Starješinom: brat Dr. Ivo Krstelj, podstarješinom brat Pavao Nakić, tajnikom brat Dinko Sirovica, blagajnikom brat Ante Vlahović, vodjom brat Josip Regner, a zapjenikom vodje brat Niko Blažević. Revizorima izabrana su trojica: jedan iz Betine, drugi iz Murtera, treći iz Tiesnoga.

Na 9 i pò bio je u Sokolani nastup svih vježbača, koji odatle krenuše na mjesto pokusnih vježba: u dvorište vatrogasaca. Tu su izvedene pokusne vježbe članstva, a za ovima pokusne vježbe podmladka.

Na 12 i pò bio je u istoj Sokolani zajednički objed, za kojim progovorise najrije starješina župe Dr. Krstelj, a za tim Dr. Drinković, Pavao Roca i Husar iz Splita. Svi su ovi govori bili zadahnuti sokolskim rodoljubnim duhom i pozdravljeni od prisutnih žvīm odobravanjem i klicanjem Sokolu, Hrvatskoj, i novoj sokolskoj župi.

Poslie podne na 3 i pò opet nastup svih Sokola župe u Sokolani, odakle pod barjacima, predvodjeni „Šibenskom Glazbom“ krenuše oko grada na Poljanu, mjesto određeno za javnu vježbu. Na Poljani bila je uređjena u tu svrhu zgodna tribina, krasno okićena zelenilom, trobojnicama, grbovima hrv. zemalja. Mjesta za sjedanje

bilo je i sve okolo Poljane. Nakon snimljene slike svih sokola župe sa mužkim i ženskim podmladkom i sa glazbom, dao se znak javne vježbe.

Prije nego predjemo na opis iste, rad nam je spomeniti, da ovoj sokolskoj slavi učestvovalaše odaslanstva i bratskih Sokola Splita, Zadra, Biograda na moru i Cirkvenice, te odaslanstva skradinskih Hrvata.

Svega vježbača bilo je na javnoj vježbi 120, mužkog podmladka 96, a ženskog 25.

Malo poslie četvrtog sata započela javna vježba, koja je izvedena sve taćno po programu, uz prisutnost još nevidjenog mnoštva naroda na našoj Poljani. Ništa ne će biti prećerano, ako se utvrdi, da je za te javne vježbe na Poljani bilo do pet tisuća duša. Svaka pojedina vježba izvedena je uprav krasno, na obće zadovoljstvo, tako da je popraćena bila obćim pjeskanjem. Vidjelo se baš tada, kako obćinstvo uživa gledajući spretnu i vrijednu Sokole u izvadjanju omiljenih vježba.

Proste vježbe izazvale su obće udivljenje radi taćnosti i elegancije izvedbe.

Prispjeli članovi splitskog odaslanstva izkazahu se u vježbama na spravama i postigoše pohvalu publike. Članovi župe u vježbama na spravama odlikovaše se na osobit način, osobito članovi uzornog odjela, koji odnieše barjak. Muški podmladak u svim svojim vježbama bio je predmetom obće simpatije. Divota ga bijaše gledati kako izvadju proste vježbe s barjaćima. Osobitost ove javne vježbe bio je ženski podmladak hrvatskog šibenskog Sokola, jer je to bio prvi njegov izstup. Dvadeset i pet malih, mlilih sokolika izvelo je vježbe s cvjetnim lukovima na način, da je sve naokolo bilo uzhićeno, uzneseno od milja i sladkog sućustva. Pleskanju i odobravanju nije bilo kraja. — Pri koncu izvedene su uzorne vježbe. Vježba je do 50 sokolaca, strogom preciznošću i zamjernom vješinom, da je baš grjehtu bila, što su te uzorne vježbe bile u programu izvršene kao zadnje.

U jednu rieć: ciele javna vježba uspjela je krasno. Sokoli župe osvjetaše sebi lice, ba evala njima, evala onima, koji se potrudise okolo njihova vježbanja, evala bratu Niki Blaževiću i bratu Jakovu Kapetanoviću na trudu i ljubavi, kojom se posvetiše članstvu i podmladku u ućenu vježba za ovu prigodu.

Bilo je već prošlo 7 i pol sati, kad je program javne vježbe bio iscrpljen i kad svi sokoli nastupiše da krenu sa vježbalista. Okolo 8 sati uputila se veličanstvena, duga povorka sokola i ponladka mužkog i ženskog pod barjacima, predvodjena „Šibenskom Glazbom“ uz čarobno svjetlo bengalskih vataru, sa Poljane preko pazaara, grada i obale do Sokolane. Divan je to bio momenat, čas je to bio sveobćeg zanosa cilog Šibenika, kad je ta ponosna povorka prolazila gradom i njegovim ulicama uz svirku hrvatskih koraćnica i pjevanje rodoljubnih pjesama, pozdravljena svukud od razdraganog obćinstva. Bio je to čas, u koji je baš kulminiralo velebno sokolsko slavlje prošle nedjelje, koje će ostat u cietom Šibeniku nezabavno.

Stignuši u Sokolanu, sokoli se poredaše, a onda ih starješina župe brat Dr. Krstelj pozdravi u ime novoizabrane župske uprave, i sa nekoliko žvīm, vatreñih, srdaćnih rieći upozori na važnost ustanove sokolske župe i na uspjeh, kojima se sokolstvo čvrsto udruženo može u buduće nadati na korist sokolske ideje i hrvatskih težnja. Za Dr. Krsteljem progovorio je vodja šibenskog „Sokola“ brat Vl. Kulić, pohvalivši sve članove radi krasnog uspjeha sleta i javne vježbe i izrekavši nadu, da će u buduće Krešimirova sokolska župa slaviti sve ljepše uspjeh, sve ljepše pobjede sokolske misli. Oba govora pozdravljena su sa svih strana aplaudom, a onda je skupno odpjevana grovnomom jakoću kršnih glasova „Ljepa naša“. — Nakon odpjevanje himne sokoli se sretni i zadovoljni razidoše, da malo za tim krenu svaki svojoj kući, svome boravištu koji vlakom, koji brodom, koji kočijama, koji parobrodom.

Treba li da što nadodamo? Suvišna je

svaka riječ, jer je u prošlu nedjelju na hiljade očevidaca vidjelo, što pero ne može da opiše, očitjeo što ljudska riječ ne može da izkaže, i ponio se sobom uspomenu, koja je neizbrisiva i koja govori puno više od ikogov opisa i članka. Nema čoga, koji ne će kazati, makar politički i stran ački mislio kako mu drago, da je nedjeljna sokolska slava u Šibeniku bila slava veličanstvena, slava skladna i dostojanstvena, slava hrvatska, čast i dika Šibenika i njegove okolice.

Živjela za to hrvatska sokolska Krešimirova župa! Živio Hrvatski Sokol!

Za realnu gimnaziju u Šibeniku.

Kad bismo znali, da austrijska vlada umije uvažavati opravdane molbe pučanstva u Dalmaciji za njegov kulturni i gospodarstveni razvitak, ne bi bilo od potrebe da danas pišemo članak pod gornjim naslovom, o predmetu, kojim smo se do sada u više navratka pozabavili, a uvijek dakako — bez ikakva uspjeha. Ako to ipak činio, to je s razloga, što smo baš ovih dana imali prigode čitati po raznim novinama, da je ministar za nastavu izdao naredbu o reformi rednijeg školstva obzirom na ustanovljenje novog tipa tehničke gimnazije (ili realne gimnazije) sa osam razreda.

Prama tog naredbi izgleda, da je napokon i ministru nastave postalo jasno, da je uvođenje realnih gimnazija najbolje sredstvo za uspješno reformisanje našeg srednjeg školstva. To nas u velikoj mjeri veseli, jer, u koliko nam je poznato, naš je list uvijek zagovarao takovu vrst škole u obće, i za to zagovaranje dobismo pohvalu i drugih pokrajinskih novina.

Što sve vojuje u prilog realnoj gimnaziji s hrvatskim nastavnim jezikom u Šibeniku skroz je suvišno još jedan put ovdje iznieti. Mi smo u ovom listu iscrpljivo više puta izkazali sve razloge, sve momente, sve prilike, sve okolnosti, radi kojih Šibenik ima podpuno pravo na jednu srednju školu, imenito na jednu realnu gimnaziju. A nije samo o svemu tome bilo govora u ovom listu: občina šibenska u nebrojenim je predstavkama na najviša mjesta sve izkazala, sve iznela što ide u prilog ustrojenju takove škole u Šibeniku, ali, na žalost, i to bez uspjeha do dana današnjega. Mi ne ćemo da ponavljamo stare žalbe, da opet pred oči vlade iznesemo sve one eklatantne dokaze, sve one razloge, na kojima Šibenik temelji ovaj svoj davni zahtjev, jer bismo tada trebali mnogo i mnogo prostora, a bilo bi i suvišno, kad nam je vrlo dobro poznato, da vlada među svojim spisima može u svako doba naći predstavke občine šibenske, u kojima će naći navedeno sve, što vojuje za osnatak jedne realne gimnazije u Šibeniku.

Iđemo za to da vidimo, što će biti u pogledu ovoga pitanja nakon spomenute izišle naredbe austrijskog ministra nastave. Mi smo više nego uvjereni, da će ovom prilikom občina šibenska opet učiniti svoju i novom predstavkom upozoriti vladu na tu veliku kulturnu potrebu našega grada, a međutim mi ćemo u ovom našem listu budno paziti, kako će se u stvari postupiti, kojim li će se mjestima dati realna gimnazija, onakova, kakova je navještena u ministarskoj naredbi.

Plan ovakove škole liepo bi odgovarao potrebama Šibenika. U koliko za nj doznasmo po novinama, on bi se skladao sa budućim zanimanjem većine sinova ovog grada, koji ide u susret liepome industrijalnome i trgovačkome razvitku.

Riedka hrvatska knjiga.

Ocijenjuje O. Petar Kr. Bačić.

Svakomu će biti drago čuti, da se je našla hrvatska knjiga, koja zasijeca razdobje književnim hrvatskim pjesničko-prozaičkim radjama. Držim, da se malo gdje, ako ne nigdje, nalazi ova draga naša rodoljubna knjiga fratru-mučenika, koga nevinu radi svojih književnih radja, iztroši, uništi melna mletačkih tamnica „sotto i piombi“. Ova knjiga, kao i još druga, pjesnika Franovca O. Filipa Grabovca, izgubila se je, jer je mletačka vlada uništila ih na lomaci, kao protivne slobodi republike (!). Grabovac je pjevao pjesme rodoljubne, nabožne, ali pune rodoljubnog hrvatskog osjećaja. On je preteča našega pjesnika O. Kačića, jer je prije tiskao svoje pjesme. Ja sam našao srećom drugu knjigu od njegovih dviju tiskanih rodoljubnih knjiga, kojij je naslov: „Cvit razgovora naroda i jezika ilirčkoga, ali ti hrvatskoga“. Knjiga je liepo sačuvana, tvrdno ukoričena. Tiskana je u Mletcima kod Simron Oechi, godine 1747., ima 528 stranica. Listovi-čestice dugi su 14 cm., a široki 8 cm. Tisak je čist, pravopis stari. U naslovu O. Grabovac sam veli: „Cvit razgovora naroda i jezika ilirčkoga, ali ti hrvatskoga. Bi

Po tome planu predmeti bi bili ovako razpredjeni:

Nastavni jezik u prvom i drugom razredu poučavat će se 4 sata sedmično, od trećeg razreda do osmoga 3 sata sedmično.

Pouka u latinskome jeziku ići će za tim, da učeniku dade jasan pojam života i kulture rimske i da u njemu pobudi pravi smisao stila, po kojemu će lako čitati latinske klasike.

Francuzki jezik bit će poučavan toliko, da ga učenik usvoji za korektno čitanje i pisanje. Kod povjesti opredielit će se točno datumi historičkih razdoblja, učec iz njih ono što je najglavnije i najkorisnije.

Geografija će se učit na način, da učenik steče jasnu predočbu zemaljskog ustroja obzirom na orografiju i hidrografiju, a podavat će mu se spoznaje političke i ekonomske geografije.

Pririodopis će se učit na način, da se učenici usvoje psihološka i higijenska načela pomoću spoznaja iz morfologije, fizike, kemije i rudstva. Kod ovog zadnjeg bit će na osobit način uzeto u obzir kućno gospodarstvo.

Odrebe glede drugih predmeta temelje se na onome, što je već u stvari poznato, a bit će briga nastavnika, e da modernom shvaćanje prama kojemu je novi tip srednje škole udešen, bude provedeno na dostojni način.

Pokrajinska školska vjeća, odnosno namjestništva, dobila su nalog da izvieste, koji bi se obstojeći zavodi u raznim pokrajinama mogli preudestiti prama novome tipu.

Uvjereni smo, da će dalm. namjestništvo u svome izvješću imati osobita obzira na Šibenik, jer mu se sada daje prigoda, da dokaže je li mu na srcu ili nije ustanovljenje jedne srednje škole u ovome gradu, koji za njom vapije već od trideset godina!

Malo ilustracije.

Lečevica.

Čudnovat je jauk i lekanje „N. Jedinstva“ za propalim načelnikom Gotovcem. Za nj radi toga što on nije više načelnikom, propada Lečevica, propada ciela Dalmacija, a i državi se samoj temelji drmaju. Treba intervencija ministra predsjednika Becka! Zaludu su svi milijuni za Dalmaciju, ako se Gotovcu ne da opet u ruke prvašnja moć, ako mu se za nagradu ne dade občina Lečevička, da on opet nad njom vlada po svojoj samovolji kô i prvo: „N. Jedinstvo“ ima zašto za kuka za Gotovcem. Proslazi bo njegova sezona od pripomoći, na koje se bio naučio, a Gotovac se ne javlja, već mirno spava, pak ga valja probuditi kojom bombom, neka se sjeti svoje dužnosti.

Što pak „N. J.“ jadicuje, da je c. k. vlada za ljubav Dr. Trumbiču obćini nametnula komesara u osobi Stanka Bilišća, e da ovaj razpiše obćinske izbore, sve je lažno. Stvar štoji ovako: obćinska kola zapala su bila u blato, i bi protjeran bez krivnje tajnik Andrović, a onda Gotovac i njegova uprava nadjoše za tajnika Stanka Bilišća, da im on uredi što su oni izkvarili, ali on sve to na brzu ruku nije mogao učiniti po njihovoj volji. Za to je začuo Zem. Odbor i poslao svoga prisjednika A. Radića, da pregleda obćinu. Posle toliko dana pregledavanja iznašao je da fali u blagajni oko 12 300, za koje traže još parnica kod c. k. okružnog suda u Splitu. Najsrmatnije izbore u cijeloj Dalmaciji to oni mogu pripisati na sebe, jer ćemo doći i tu na čisto. Pitamo: sa koje su strane bili smrtini izbori ili sa one, gdje su imali svu vlast u rukama komesara Bilišća, obćinskog upravitelja,

„sabrano i sastavljeno u dva dila. Prvi od različitih stvari duhovnih; drugi od izkazanja vladanja kralja i kraljevstva, i različita zabilježnja „svita, vikova, jezika i naroda. Po O. F. Filipu „Grabovcu, Štiocu i Pripovidniku Reda Male „Braće obsluženja S. O. F. Arcibiskupata splitskoga, mistom od Vrlike u Dalmaciji.“

Predgovor u koji je soćan, pripriost, slomog lagan, razumljiv; monosim ga ovde na uvaženje: „Opomena k štioću. Dragi brate štioče. Ove „knjižice jesam sastavio razgovore od stvari „davnih, ali ti prošastih, od kojim sam mnoge „više puta čuo, željne znati i pitati, u komu se „načinu uzdržavaju vremena prostaša. Ja vidieći „knjige od ovijih stvari u jezik svaki, izvan „ilirčkoga, ali ti hrvatskoga, hotih potruditi se „malo, i metnut na svitlost upitanja odgovornih „od vrsta mnogih, u dva dila ovdi zajedno sve „zana. U prvom se uzdrže: Razgovori duhovni, „sastavljeni u verse od stvari različitih. A u „drugomu uzdrže se: Ukazanja vikova, naroda „i kraljevstva. Daklen, „brate, dvi te stvari „olim, prvo; ako bi u drugim knjigam protivno „naša govorenje, spomeni se, da sam ih i ja „naša i više; ali sam se služio istinitim. Ako bi „naša ovdi koje pomanjkanje u slovim, tvojim „razumom namisti. Drugo što plodno i korisno

koga su oni postavili, i sve glavare uza se i sve lugare i sve rondare, ili pak oporbena stranka, koja je samo zakonito tražila svoja prava? Dokazano je i to, da oporbena stranka u I. i II. tielu nije imala već samo po jedan glas većine. Čemu se neprestano tužiti da im se je otela občina sa jednim glasom u I. i II. tielu?

Ta znade se, da kad su došli utoci pred mješovito povjerenstvo, oporbena je stranka imala ne više po jedan, već u I. tielu 3 glasa a u II. tielu 12 glasova većine, a ne za jedan glas, da im se je otela občina iz ruku kako „N. J.“ kuka u svakom broju i navaljuje bez srana na sve i svakoga.

Sada neka sudi javnost, tko je bio na upravi obćinskoj i čiji su glasovi bili ukinuti. A u III. tielu oporbena stranka imala je 77 glasova većine, pak radi nekih formalnosti bilo je treće tielo ukinuto. U ponovnim izborima Gotovčeva stranka niti se je prikazala. Neke sada suditi javnost kako je to bilo sve listom za Gotovca.

Što se tiče objede, da se je Matas silom nametnuo za načelnika, to je podla laž, jer je svakome poznato da se je Matas na veliko molhkanje silom primio, jer od većine bio moljen i tako sa većinom i izabran.

Što se tiče mjernika Roje, neka on isti kaže tko je njega našao da mjeri između sela Kladnjica i Nizkog ili občina ili selo samo po sebi Kladnjice privatnim putem, a da ga nije u to ulazila občina ista. Stvar štoji ovako: kad je mjernik Roje došao gori na lice mjesta da mjeri granice, druga sela nisu bila zadovoljna; onda je občina odmah zaustavila svako daljnje mjerenje, videć da seljaci na liepi način nisu mogli poći sporazumno među sobom, a sve da se nebi došlo do pobune. Nije tu bilo terora runde.

Što se tiče stanovanja načelnika u obćini, istina je da to zakon zahtjeva i načelnik Matas stanuje na Lečevici. Ako pak od prigode do prigode se odaleći preko godine koji dan, to zakon ne zabranjuje. Ako se pak Matas kadkad odaleći sporazumno sa svojim zamjenikom prisjednikom u zdravstvene svrhe ili za obćinske stvari to ne znači još, da nije nastanjen na Lečevici, jer svaki zna da je Matas nastanjen zblja u njoj. Ovoliko na odgovor onima, koji u svoje svrhe pire razdor u narodu ne mogući ga više u robstvu držati, kao u prošla doba.

Političke vesti.

Nova Nastićijada. U Zagrebu je pobudila svakojake komentare naručena Piscičeva brošura. Obćenito drži ju se novom Nastićijadom. Mirko Piscičić izdao je u subotu u Zagrebu jednu knjižicu po 8 filira, u kojoj iznosi svoj razgovor s Rauchovim šogorom FML. Speebom. Taj Speeb rekao je Piscičiću, da Hrvati nemaju pravo što Raucha napadaju, jer da on brani Hrvatsku od Magjara, da je Wekerle neprijatelj Hrvata, i da se Rauch drži samo zato, jer imade na dvoru dobre zaštitnike. O „veležidaj“ rekao je Speeb, da on pozitivno zna, da je kralj, kad je on prijašnje godine bio kod njega u audienciji, već znao za ono, što iznosi Nastić u svojoj brošuri, pa da Nastić nije ništa „otkrio“.

Urednici na slobodu. U subotu su pušteni na slobodu urednici „Pokreta“ i „Obzora“ uz stanovitu izjavu.

O izboru patrijarke. „Budapesti Hirlap“ donasa, da je kralj odobrio stanovište ugarske vlade glede novoizabranog patrijarka Zmajnovića. Kralj nije potvrdio izbor i uputio je crkveni sabor da izabere drugoga patrijarka. Pogovara se da će se crkveni sabor sporazumiti s ugarskom vladom te da će tako sliedeći izbor iz-

„ovdi nadiše samom Bogu davaocu svih dobara „pokloni, što li inako, slaboci mojoj povrati, i „pozdravljam te“.

Od strane 9—46 jesu nabožne pjesme, u formi pitanja i odgovaranja, između „mladića, i „starca“, u osmercu, ali često nedotjeranom i nategnutom radj sroka, koga se O. Grabovac drži blizu neprekidno, u ovdje navedenoj pjesmi od preko 900 redaka, kao i u drugim. Od str. 46. dalje pjesme su manje, razne, sve nabožno-čudoredne. Kadikad sastavljeno je kakvo razjašnjenje u prostom slogu od stranice 196. Od stranice 196. sledi: „Izkazanje od Konstantina Cesarca rimskoga, kako svetu viru i krst primi, od Sv. O. Pape Silvestra“, u prostopisu, do str. 207. Od str. 207. „kratko zabilježnje od vremena razdilenja crkve iztočne od zapadne“. Od str. 212. do 240. sledi pjesma oduga o nekom događaju, koji se je dogodio u Barceloni. Od str. 240. do 289. ima prostog sloga i vezanog; tu su opomene, karanja, i raznim porocima u narodu ukori. Stranom 289. počimlje drugi dio knjige: „Od vikova i godina svita, i starih ljudi, vladanja, kralja i kraljevstva; od izhoda i poroda Hrvatskoga, i od izkazanja Dalmacije, i drugih različitih mista i zabilježnja dogadajaja.“ (Nastavit će se).

pasti mirno i da će izabrani patrijark biti potvrđen.

Hrvatska pred internacionalnom parlamentarnom konferencijom. Kako je bilo već javljeno više članova koalicije pod vodstvom predsjednika koalicije Tuškana i Dra. Medakovića predsjednika hrvatske delegacije u Pešti, polazi na interparlamentarnu konferenciju u Berlin. Pred konferenciju će biti iznešeno hrvatsko pitanje. Björnson će takodjer ustati na obranu Hrvatske i zagovarati njezina prava.

Oprovrgnuće bosanske vlade. Bosanska vlada izdala je comunique u kojem se tvrdi, da su sve vesti o kućnim premetacinama u Sarajevu i Mostaru, o premetacinama u redakciji srbskih listova, o progonoj Dra. Stojanovića i interiranju Gligorija Jeftanovića, podpuno izmišljene i od početka do kraja lažne.

Hrvatsku brišu. Austrija je izdala nove, jubilarne karte dopisnice, na kojima je uz ostalo oznaka „Franciscus Josephus I. D. G. Imp. Austr. Rex Boh. Gal. III. Et Ap. Rex Hung.“ Hrvatska ni Dalmacija nije tu spomenuta, te se ju ignorira baš onako, kako smo to nedavno javili glede analognog napisa na austro-jubilarnom novcu. Mi se nadamo, da će narodni zastupnici iz Dalmacije imati povoda, da u rajhratu traže razjašnjenje, s koga se razloga u novije vrijeme izpušta iz kraljeva naslova kraljevina Hrvatska.

Pripojenje Bosne i Hercegovine? „Zeit“ od 20. o. mj. piše, da bi se moralo što prije požuriti konačno pripojenje okupiranih zemalja. U savezu s ovom viešću glasilo magj. pučke stranke „Alkotmány“ piše da je rusko ministarstvo vanjskih posala dobilo povjerljivu notu od naše Monarhije u kojoj se usljed najnovijih događaja u Turskoj naglašuje potreba da se provede rusko-austrijska tajna konvencija od godine 1877., po kojoj bi naša Monarhija imala čim prije provesti okupaciju Bosne i Hercegovine.

„Slavenski Jug“. Je li ili nije odlučeno, da se razpusti ovo društvo, ne zna se, ali se javlja da nije. Svakako pak je istina, da je prestao izlaziti list „Slavenski Jug“ organ ovoga društva, koji je ravijao kampanju proti knjazu Nikolji. Je li prestao, što se kampanja zapela u kućine, ili što je sada prestala i njemu podpora za izlaženje, drugo je pitanje.

Događaji u Turskoj. Arnauti se organiziraju u Bitolju. Oni su pokrenuli list kome su dali ime „Lirija“. Istina ta riječ znači u jednom arnautskom dijalektu: razuzdanost, razpuštenost ali i isti mah znači i sloboda, i sad se može tumačiti kako se kome sviđa. Bugari su svoj komitetski odbor preobratili u društvo kome su dali ime „Novi Život“ Mladoturški odbor izdao je najstroži nalog bugarskim prvcima, da saobće svojim četama, koje su još u planini da se u rokn od tri dana predađu turskim vojnim vlastima. Poslie tog roka sve će čete nemilosrdno biti uništene. U tom je smislu već izdan nalog vojnim starješinama u Krivoj Palanci, Kratovu, Stipu i Kašanju.

Kakovi su i kakvi smo.

„Dalmata“ piše uvodnike ako koji mladić pogleda krivo talijanca, a sudci sude strože kod nas nedužnu igru mladeži nego u Portugalu veleizdaju. U Trstu je to drugačije. Talijanski „Piccolo“ donosi ovu viest:

„Vraća se trobojnikom, neka ga tuku. Uzprkos nauke primljene prekjueer, onaj gospodičić, koji nosi na laktu znak slavenskih boja, jučer u jutro pakazao se oko 11 sati na trgu „Piazza Grande“ igrajuć se ponosito štapom ušao je u kafanu „Speechi“. Odmah se oko njega okupilo mladića, koji mu dadoše razumjeti, da je njegovo ponašanje otvoreno i tvrdokorno izazivanje i da govoreći francuzki ne uništava njegovo poznanstvo sa gospodom od „Narodnog Doma“, gdje su ga vidjeli ući. Gospodičić nije hito dignu turobuja sa sebe, a onda mu je mladići oduzeše, a kad je on hito da upotriebi štap, razoružase ga i dadoše dugo „oprašenje“ njegovom odjelu i glavi, prisilili ga, da brže bolje izadje iz kavanae“.

„Malo poslie opet je došao sa redarom, s kojim je taj Francuz govorio slavenski. Ali stražaru nije dugo ostajalo nego iz izvaja prisutnih ustanoviti batine dave izazivaču“.

Ovako Talijani protj žovjeku, koji im nije ništa učinio. Ovaj mladić bijaše Srbijanac Mladen Raičević iz Beograda.

Konsuli, sudci, talijanski listovi i ovakovim slučajevima s nami se samo rugaju. I pravo je.

Hrvati i Hrvatice!

pomozite žrtve Rauchove tiranije!

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralna Dabrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amotizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJEŃJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obroćno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovćenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz $2\frac{3}{4}\%$
" " " 15 " " 3%
" " " 30 " " $4\frac{1}{2}\%$

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(Sterlingam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2%
" " " 30 " " $2\frac{1}{2}\%$
" " " 3 mjes. " 3%

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od $1\frac{1}{2}\%$.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednostima. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izdripanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje *Kreditne listove* na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se *kupnjom uz tovarne dokumente* u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje *preduljme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente* uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje *jamčevinu za carine* skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provala i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzimaju i upravljanje istih.

Osiguravaju vrijednote proti gubitcima ždriebanja

Banca Commerciale Triestina.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brosure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihii sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje preduljme na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdripane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekućii i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda u najniže uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvadjaa najbolje vrsti pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najviše cijene.

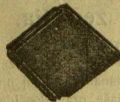
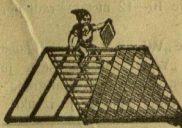
Najveća produktivnost - - - - -
- - - - - Brza poslužba.

Izravni zastupatelji za Dalmaciju i Bosno-Herzegovinu, izdavez Sarajevo i Beču Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Beču Kotorsku: Radoslav G. Žutkić, Kotor.
Zastupatelj za okružje Pulj: Lacko Križ, Pulj.

Zastupatelj za okružje Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via squero nuovo broj 11. 52-8

VJEČNI KROV „DINARKA“

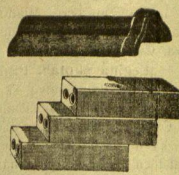

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRADNE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA - - - - -

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Ostek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemogućina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820.000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - - - - -

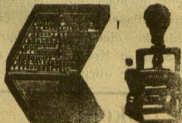
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

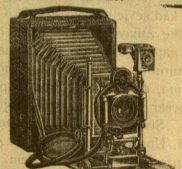
KNJIŽARA I PAPIRNICA

IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

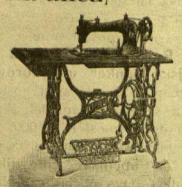
Preuzimlje naručbe svakoga vrstnišćeta od kauschuck i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nužgrednih potrebstina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCOZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalihia svakovrstnih toplomjera, zviekero-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najstarijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.